

ראוי למליחת קרבנות⁽⁶⁴⁾.

אמר רב מתנה: מנין שמלח שעל גבי האבר מועלין בו? **אמר קרא** "והקרבתם לפני ה', והשליכו הכהנים עליהם מלח, והעלו אותם עולה לה" משמע שהאבר עם המלח שניהם קרויין "עולה" ומועלין בהם [וביאר החזון איש שמועלין בו מתורת קרבן ולא מתורת קדשי בדק הבית, שאף אם נפלו חייב להקטירן, ולא אמרינן דאין מועלין משום שנעשה מצותן].

תנן התם: תנאי התנו בית דין על המלח ועל העצים של קודש שיהו הכהנים נאותין נהנים בהן?

אמר שמואל: לא שנו שהכהנים נהנים מן המלח אלא לקרבנכם, אבל לאכילה לא.

קא סלקא דעתין מאי "לקרבנכם" — למלוח קרבנכם, שמתרים הכהנים למלוח קרבנות עולה ומנחה שהם מביאים. ומאי לאכילה — לאכילת קדשים שאסורים למלוח במלח הקודש את בשר הקרבנות הניתן לכהנים לאכילה, כגון חזה ושוק המגיע להם.

והוינן בה: **השתא למלוח עורות קדשים** שזוכים בהם הכהנים **יהבינן** להו מלח של הקדש, **לאכילת קדשים לא יהבינן?**

דתניא: נמצאת אתה אומר: בשלשה מקומות במקדש המלח נתונה — בלשכת

למלוח בו, ונפקע קדושתו של המלח ואין בו מעילה, כדין כל דבר שנעשית מצותו, וכמו המלח שעל הכבש ושבראשו של מזבח שנתפור בעת המליחה, שאין בו מעילה, והטעם הוא דהואיל ואי אפשר שלא יתפור מהמלח כלום בשעת המליחה, כבר נתקיימה מצותו של המלח [שנתפור] בזה שהקרבן נמלח על ידי מדה זו של מלח, [כלומר דאמנם באותם הגורגרים שנפלו בעת המליחה לא נתקיימה שום מצוה, מכל מקום מאחר שכן הוא טבען של דברים שמתפור אז מהמלח, משום כך אנו מתייחסים לכללות המלח ואומרים שמתוך כל המלח שנצרך כדי למלוח אבר זה, נתקיימה כבר מצותו], ואם כן הוא הדין אם יקח בידים מהמלח שעל האבר לא יהיה בו מעילה, שהרי כבר נעשית מצות המלח בכללותו, והמליחה אינה מתבטלת בזה שנוטל ממנה מעט מלח, אבל אחר הלימוד מהפסוק נתחדש שהמלח שכבר נמלח על הקרבן נתקדש בקדושת הגוף של קרבן, ודינו להיות קרב על המזבח מצד עצמו, וכל זמן שלא הוקרב לא נעשית עדיין מצותו, ולכן יש בו מעילה.

64. רש"י מפרש שהכונה היא להמלח שנופל כשמולחין את האברים שם, ואין בו מעילה משום שאינו ראוי עוד למלוח בו, והקשה השפת אמת מדוע אינו ראוי לאספו ולמלוח בו. ואולי כונת רש"י על הדם שכבר נמלח על האבר ונפל ממנו, שאינו ראוי למלוח בו שנית מפני הכבוד, [ועיין חזו"א כה טז]. והשפת אמת פירש שהכונה היא להמלח המונח שם קודם שמולחים האברים, שמאחר ומבואר לקמן בגמרא שהיה תנאי בית דין שיהיו הכהנים נהנים מהמלח לצרכי אכילת הקדשים, משום כך אין מעילה כלל קודם שנמלח, ואפילו שלשאר צרכיהם לא היו רשאים ליטול, מכל מקום מעילה גם כן אין בו אז.

65. החזו"א [כה טז] מבאר דאף על גב שודאי המלח קדוש בקדושת בדק הבית, מכל מקום אם לא היה פסוק לומר שהמלח יש בו גם כן קדושת הגוף עצמית של קרבן, היינו אומרים שמאחר והקרבן כבר נמלח, אם כן כבר נעשית מצותו של המלח בזה, שהרי כל קדושתו הוא כדי

המלח, ועל גבי הכבש, ובראשו של מזבח.

בלשכת המלח, ששם מולחין עורות קדשים הניתנים לכהנים⁽⁶⁶⁾.

על גבי הכבש, ששם מולחים את האברים העולים למזבח.

בראשו של מזבח, ששם מולחין הקומיץ והלבונה והקטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים ועולת העוף. שכל אלו דברים יבשים הם, וכדי שלא יתלכלכו מדם האברים נמלחו במקום מיוחד ולא במקום מליחת האברים.

הרי מצינו שנותנים לכהנים מלח של הקדש לצורך מליחת עורותיהם, וכל שכן שיש ליתן להם לצורך אכילת קדשים?

ומתרצינן: **אלא, מאי "לקרבנם" — לאכילת קרבנם**, דהיינו לאכילת חלקם הניתן להם לאכילה מהקרבנות, מותר להם לקחת מלח של הקדש⁽⁶⁷⁾. **ומאי "לאכילה" — אכילה**

דחולין, שלצורך אכילת חולין אסור להם לקחת מלח של הקדש.

ותמהינן: **חולין, פשיטא** שאין יכולים למלוח במלח הקדש, **דמאי בעו התם** בעזרה, הרי אסור להכניס חולין לעזרה?⁽⁶⁸⁾

ומשינינן: בחולין הבאים לצורך אכילת קדשים מיירי, והחידוש בחולין אלו, **דאף על גב דאמר מר: כתיב במנחה "והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו"**, ומדכתיב "יאכלו" ולא "יאכלוה" כדכתיב בסיפא של הפסוק, דרשינן: **שיאכלו עמה** [עם המנחה] חולין ותרומה כדי שתהא המנחה נאכלת על השובע, כדין אכילת קדשים שצריך לאכלן על השובע ולא מתוך רעבתנות, שכתוב "למשחה" והיינו לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלים, **אפילו הכי — מלח דקדשים לא יתבינן** לחו לצורך מליחת החולין והתרומה הנאכלים עמה, על אף שאכילתם היא לצורך אכילת המנחה על השובע.

ונחלקו הראשונים אם מותר להכניס חולין

67. יש להעיר לכאורה לפי דעת הרא"ה שהובא לעיל שגם חלק הכהנים היה צריך מלח, ואם כן למה הוצרכו לתנאי בית דין, והלא זהו מדיני הקרבן למלוח גם הבשר, ואולי לא התירה תורה מלח של הקדש אלא לצורך אכילת מזבח ולא לאכילת אדם.

68. רש"י מפרש מצד האיטור להכניס חולין בעזרה, ומתרצינן שהיו אוכלין חולין ותרומה בחוץ ואח"כ נכנסין לעזרה ואוכלין הקדשים, כדי שיהיו נאכלין על השובע, והתוס' כתבו שמאחר והיה זה לצורך קיום מצות אכילת הקרבנות, היה מותר גם כן להכניס החולין לעזרה. והתוס' בתמורה [כג א] כתבו שכל

[ובהערה הקודמת הובאו ביאורים נוספים בדין המלח שבראש המזבח שאין מועלין בו].

66. התוס' כתבו שמליחת העורות באמת היתה בלשכת הפרוה, כמבואר במשנה במס' מדות, אלא שבלשכת המלח היה מונח המלח לצורך מליחת הקרבנות, והקשו התוס' שאם כן היה צריך לומר בארבעה מקומות המלח נתונה, ולהוסיף את לשכת הפרוה, והניחו בקושיא, והלחם משנה [איסורי מזבח ה יג] כתב ליישב שבאמת בלשכת המלח היה מונח רק המלח שהיה לצורך מליחת העורות, ולכן לא הוצרך לכתוב גם לשכת הפרוה.

לעזרה לצורך אכילתם עם הקדשים].

אמר ליה רבינא לרב אשי: הכי נמי מסתברא ד"לקרבנם" שאמר שמואל, היינו לאכילת קרבנם. דאי סלקא דעתך מאי "לקרבנם", למלוח את עלותיהם ומנחותיהם הקרבים על גבי המזבח, תיקשי: טעמא דאתני בית דין הוא שמותרים הכהנים ליקח ממלח הקדש, הא לא אתני בית דין, לא! וכיצד יתכן לומר כן: השתא לישראל יהבינן מלח הקדש לצורך קרבנותיהם, לכהנים לא יהבינן?!

דתניא: יכול האומר הרי עלי מנחה יביא מלח כדי למלוח הקומץ מתוך ביתו בדרך שמביא לבונה מתוך ביתו. ודין הוא שיביא מלח מביתו שהרי נאמר — הביא מנחה והביא מלח עמה! ונאמר — הביא מנחה והביא לבונה עמה! מה לבונה מביאה מתוך ביתו, אף מלח יביא מתוך ביתו?!

או כלך לדרך זו: נאמר הביא מנחה והביא מלח, ונאמר הביא מנחה והביא עמה עצים להקטרתה — מה עצים משל ציבור אף מלח משל ציבור?!

נראה למי הוא דומה. דנין מלח שהוא דבר הנוהג בכל הזבחים מעצים שגם הוא דבר הנוהג בכל הזבחים. ואל תוכיח לבונה, שאינה נוהגת בכל הזבחים אלא במנחות בלבד.

או כלך לדרך זו: דנין מלח שהוא דבר הבא עמה [עם המנחה] בכלי אחד, שהמלח ניתן על הקומץ בעודו בכלי, מלבונה שאף היא

דבר הבא עמה עם הקומץ בכלי אחד, ואל יוכיחו עצים שאינן באין עמה בכלי אחד!

תלמוד לומר "ברית מלח עולם הוא", ולהלן בלחם הפנים הוא אומר "מאת בני ישראל ברית עולם", ולומדים בגזירה שוה מה להלן בלחם הפנים הוא בא משל ציבור, כמו שכתוב "מאת בני ישראל", אף כאן במלח הרי הוא בא משל ציבור!

ודחינן: אמר ליה רב מרדכי לרב אשי: הכי קאמר רב שישא בריה דרב אידי: לעולם מאי "לקרבנם" — למלוח קרבנם. ואין להקשות למה הוצרכו בית דין להתנות שיהיו הכהנים מותרים למלוח קרבנם משל ציבור, והרי גם לישראל נותנים משל ציבור. כי לא נצרכא לתנאי בית דין אלא לבן בוכרי, שסובר שאין הכהנים חייבין לתרום מחצית השקל, הילכך הייתי חושב שהם גרועים מישראל משום שאין להם חלק במלח.

דתנן: אמר רבי יהודה: העיד בן בוכרי ביבנה: כל כהן ששוקל שנותן מחצית השקל, אף על פי שהכהנים אינם חייבים ליתן ככל ישראל, אינו חוטא! [והיינו שאינו חוטא בהבאת שקלו מדין הבאת חולין בעזרה, כמבואר להלן].

אמר לו רבן יוחנן בן זכאי לבן בוכרי: לא כי לא כמו שאמרת, אלא הכהנים חייבים במחצית השקל וכל כהן שאינו שוקל הרי הוא חוטא! אלא שהכהנים טועים לומר שאינם חייבים שדורשין מקרא זה לעצמן להנאתן וכך הם דורשים: הרי נאמר בתורה

האיסור להכניס חולין לעזרה זהו רק כשעושה בו איזה עבודה, אבל בהכנסה בעלמא אין כל

שאפילו הכי מותרים למלוח משל ציבור, לפי שתנאי בית דין הוא!

והוינן בה: ועצים, דפשיטא ליה לתנא של הברייתא דלעיל דמשל ציבור הם באים, מנלן?

ומשנינן: דתנא: יכול האומר הרי עולה יביא עצים מתוך ביתו כדרך שמביא נסכים מתוך ביתו?

תלמוד לומר "על העצים אשר על האש אשר על המזבח" ודורשים: מה מזבח משל ציבור — אף עצים ואש משל ציבור! דברי רבי אלעזר בר רבי שמעון.

רבי אלעזר בן שמוע אומר: אף זה אנו דורשים: מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט כמבואר במסכת זבחים שצריך לעשותו מדבר שלא השתמש בו הדיוט אף עצים ואש לא יביא אלא ממה שלא נשתמש בהן הדיוט!

והוינן בה: מאי בינייהו?

ומשנינן: איכא בינייהו עצים חדתי, דלרבי אלעזר בר רבי שמעון אין צריך שהעצים והאש יהיו חדשים, שלא אכפת לן אם השתמש בהן הדיוט, ואילו לרבי אלעזר בן שמוע צריך להביא עצים חדשים⁽⁶⁹⁾.

שמנחת כהן אינה נאכלת, כדכתיב "וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל" ואם כן, הואיל ומנחת העומר ושתי הלחם ולחם הפנים נקנים מהשקלים, הרי אילו היינו שוקלים — שלנו היא, היה לנו חלק מנחות של הציבור, והרי הם כמנחת כהן, ואם כן היאך יהיו נאכלין? אלא ודאי הכהנים אינם שוקלים ולפיכך מנחות הציבור אינן שייכות לכהנים ולכן הן נאכלות. [ורבן יוחנן בן זכאי סובר, שמנחת כהן אינה נקראת אלא אותה מנחה שכהנים מביאים לבדם].

והוינן בה: ולבן בוכרי, כיון דלבתחילה לא מיחייב הכהן לאיתויי להביא מחצית השקל כי מייתי נמי — הוטא הוא, דקא מעייל שקל חולין לעזרה?

ומשנינן: דמייתי, ומסר לחון לציבור! ונמצא שבשעה שנכנס מחצית השקל שלו לעזרה, הוא כבר היה קדוש כמו כל ממון הציבור.

ועכשיו חוזרים לפרש מה שאמרנו "לא נצרכא תנאי בית דין אלא לבן בוכרי": סלקא דעתך אמינא כי זכי להו רחמנא שימלחו קרבנם ממלח של ציבור לישראל דוקא הוא דזכי, משום דאית להו לישראל לשכה, שהם נתנו השקלים בלשכה ומהם נקנה המלח, אבל לכהנים דלית להו חלק בתרומת הלשכה, שהרי אינם שוקלים, לא זכי להו רחמנא מלח לקרבנותיהם, קא משמע לן

כב-א

להם מלח של הקדש, עכ"ד, וכנראה טעמם משום שהתבלים מתערבים ממש עם הקדשים. 69. כתב הלחם משנה [איסורי מזבח ו ב] שמשמע מדברי הגמרא אלו שרבי אלעזר בן שמוע לא נחלק על תנא קמא, ומודה שהעצים

איסור, ועל כן היו אוכלין בפנים. עוד כתבו התוס' כאן שאמנם לא היו נוטלין מלח של הקדש לצורך אכילת חולין שלהם, אבל יתכן שלצורך תיבול הקדשים, וכדי לקיים "למשחה", כדרך שהמלכים אוכלים, היה מותר